

Učna metoda obrnjena učilnica pri pouku nemščine

Ingrid Peroša, prof. sociologije in nemščine, Osnovna šola Lucija, Osnovna šola Vincenzo e Diego de Castro in Srednja ekonomsko-poslovna šola Koper

S premišljeno izbiro učne metode in smiselno izbranimi nameni poučevanja lahko v učilnici ustvarimo okolje, v katerem se vsak učenec počuti sproščeno, izrazi svoje mnenje in prevzame odgovornost za svoje učenje. Zamisel, da lahko učitelj v sodelovanju z učenci ustvari tako spodbudno učno situacijo, da pridejo učenci v šolo pripravljeni na aktivno sodelovanje, radovedni, vedoželjni in polni lastnih zamisli in predlogov, deluje utopično. Iz svoje prakse poučevanja, ki zajema zelo heterogene skupine v smislu starosti in narodnosti, lahko trdim, da imamo učitelji na razpolago vsa orodja, da tako učno okolje ustvarimo, krepimo in nadgrajujemo in ga soustvarjamo z učenci. Učna metoda obrnjena učilnica omogoča učno šibkim učencem, da krepijo svoje učne strategije in izrazijo svoje močne lastnosti, nadarjenim učencem pa omogoča nadgrajevanje in poglobljanje znanja. Učna metoda obrnjena učilnica krepi zmožnost medsebojnega sodelovanja, reševanja problemov in znanja o digitalnih kompetencah.

Kdaj in kako uporabiti obrnjeno učilnico?

Poučevanje je ustvarjanje prostora za medsebojno sodelovanje in ustvarjalno izražanje. Gre za umetnost dajanja možnosti vsakemu učencu, da lahko v svojem tempu dela ter na svoj način in v lastnem interesu prevzame odgovornost za učenje. Učitelj je načrtovalec, spodbujevalec, predvsem pa spreten opazovalec, ki posamezniku skozi proces učenja pomaga ugotoviti in določiti nivo znanja in kompetenc ter ga usmerja k nadgrajevanju in doseganju zastavljenega cilja. Učitelj spodbuja učenca h krepitvi in pridobivanju kompetenc, osmisli namen izbrane teme ter poveže učenčeve izkušnje s tematiko, o kateri se pogovarjajo.

V ta namen predstavljam učno metodo obrnjena učilnica (ang. Flipped Classroom), ki je v praksi zelo učinkovita. Metoda je primerna za vse stopnje izobraževanja in vsa predmetna področja. Uporabljam jo tudi, ker krepi veščine sodelovanja, kreativnega mišljenja, ustvarjalnosti, reševanja problemov in digitalnih kompetenc. Učitelj pripravi vsebino, ki jo učenci sami pregledajo, predelajo in izpostavijo ključne elemente. Vsebina je lahko podana učencem v digitalni obliki, kot besedilo ali poezija iz učbenika ali knjige, oz. kot didaktični material, ogled oddaje, udeležba na prireditvi, ipd., ki ga dobijo učenci brez predhodno podane znanja od učitelja. Učno vsebino lahko poda učitelj kot domačo nalogo ali kot zaposlitev v učilnici, ki jo nadgradi z učenjem po postajah. Zelo pomembno je, da se učitelj prepriča, da je naloga, ki jo dodeli pred poglobljanjem in nadgrajevanjem znanja, opravljena. V primeru, da učenec naloge ni opravil doma, ima na razpolago čas in

prostor v učilnici, da lahko nalogo opravi. Namen je nalogo opraviti, da lahko nato svoje znanje in kompetence nadgrajuje. Zaradi tega je najbolje metodo obrnjene učilnice usklajevati z učenjem po postajah, saj se na ta način omogoča učencu, da napreduje. Pri tem neopravljena naloga ne pomeni kazni in občutka manjvrednosti. Učitelj poudari nujnost opravljanja dane naloge tako, da učencu, ki naloge ne opravi doma, nudi možnost opravljanja naloge v učilnici. Odgovornost učenja se tako prelaga na učenca.

Videoposnetke si lahko vsak učenec med aktivnim delom v učilnici ponovno ogleda, preleti, preveri pravilno razumevanje navodil ipd. V ta namen moramo prilagoditi učilnico, ki mora ustrezati aktivnemu načinu dela učencev. Mize naj bodo razporejene v skupinske sklope, pri tem pa moramo ohraniti dovolj prostora med sklopi, da lahko učitelj prosto prehaja med njimi. Del učilnice naj bo namenjen opravljanju uvodne (domače) naloge, kjer jo lahko učenci v miru opravijo, del učilnice pa naj bo opremljen z dodatnimi nalogami, knjigami, revijami, tablicami, kjer lahko učenci svoje znanje poglobljajo.

Zakaj uporabiti obrnjeno učilnico?

Namen poučevanja je krepitev lastne samopodobe in iskanje svojih interesov ter želja za ustvarjanje življenja, ki človeka izpolnjuje in posledično pozitivno vpliva tudi na lokalno okolje, v katerega je vpet. Z izbiro ustreznih virov in orodij lahko vsakemu posamezniku omogočimo raziskovanje in prilagajanje vsebin, ki ga bodo navdihnile za nadaljnje učenje.

Delo v računalniški učilnici

Glede na raznolikost in poznavanje skupine ima učitelj možnost izbire različnih vsebin, ki se odražajo na interesih razreda, hkrati pa sledijo ciljem predmeta iz učnega načrta. Menim, da ima vsak učitelj, ne glede na predmet, ki ga poučuje, svojo lastno avtoriteto za izbiro načina dela, da lahko ustvarjalno, zanimivo in učinkovito poveže znanje učenca do ciljev, predvidenih v učnem načrtu. V kolikor v načrtovanje vpne tudi učence, je uspeh zagotovljen.

Interaktivne vaje

Šola naj bo prostor, ki učence napeljuje h komunikaciji in kreptvi medsebojnega sodelovanja tako z vrstniki, učitelji in tehničnim osebjem na šoli kot tudi z lokalno skupnostjo, v kateri učenci živijo. Učenec ima v šoli priložnost krepite lastne samozaveesti in samospoštovanja, saj se odloča in izraža na osnovi lastnih izkušenj, sooča se s svojimi občutki, potrebami in stališči, ki se lahko med odraščanjem oddaljujejo od stališč staršev in ožje družine.

Metoda obrnjene učilnice je zelo primerna za ustvarjanje dinamičnega učnega procesa, kjer lahko vsak učenec izrazi svoje mnenje in poda lasten pogled na učno vsebino, ne da bi ga pri tem obremenjevali s svojim pogledom ali ga celo vsiljevali kot učitelji in avtoriteta. Učenci lahko na podlagi osnovne vsebine pripravijo in predstavijo iztočnice za skupinsko razpravo. Z ostalimi sošolci lahko delijo svoj pogled in na ta način pridejo do drugačnega pogleda in rešitve za dano učno vsebino. Učitelj med njihovo aktivnostjo kroži med skupinami in usmerja ter postavlja kakovostna vprašanja in argumente, ki učencem postavljajo kritično distanco, in jim omogoča, da na osnovi podanih informacij ugotavljajo, ali so njihove domneve in možne rešitve izvedljive in smiselne v praksi. Med učnim procesom mora učitelj ostati v ozadju ter paziti, da s svojimi usmeritvami ne prevlada učenčevih idej in razmišljanj. Učitelj usmerja pozornost na učno situacijo ter pazi, da se učenci premikajo k zastavljenim učnim ciljem. Učenci v tem procesu med seboj sodelujejo, si pomagajo, razpravljajo in pripravijo skupno predstavitev. Znotraj skupine morajo najti konsenz o opravljeni nalogi, se strinjati o ključnih točkah ter izpostaviti morebitna nerešena vprašanja, ki jih s pomočjo učitelja skupaj ovrednotijo ob zaključku enote. Zelo pomembno je, da učitelj upošteva vsa mnenja, ne glede na to, da ve, da nekatera niso prepričljiva. V kolikor dane trditve in predvidevanja niso smiselna, se v praksi ob zaključku enote sama od sebe na osnovi razredne razprave izkažejo za brezpredmetna, zato jih na osnovi dejstev brez opozorila opustijo.

Na tak način se v učilnici prepletata kakovost in pristnost, kar je značilno za kakovosten odnos, ki temelji na recipročnem spoštovanju učencev in učitelja, in sicer z učnimi vsebinami, ki jih skupaj spoznavajo, raziskujejo in povežejo z uporabo v vsakdanjem življenju.

Pri poučevanju svojim učencem omogočam, da se svobodno izražajo in jih pri tem usmerjam pri izboru besed in načinu izražanja. Stremim k sproščenemu vzdušju, ki jim omogoča učinkovito usvajanje novih znanj in veščin. Veliko pozornosti namenim razporeditvi učencev v skupine, razdelitvi nalog in preverjanju opravljanja nalog znotraj skupine.

Odgovornost za učenje je na strani učenca

Z uporabo metode obrnjene učilnice ima vsak učenec možnost za konstruktivno sodelovanje in prevzemanje lastne odgovornosti za učenje. Iz prakse lahko trdim, da so pri takem načinu pouka situacije, kjer med učenci pride do verbalnega ali celo fizičnega nasilja, skoraj nične. Če se zgodi, da kdo želi vsiljevati svoje mnenje ali celo škodovati samopodobi sošolca, prekinem s procesom dela in takoj izpostavim napačen način komunikacije. Učenčevega izraženega osebnega mnenja sicer nikoli ne ignoriram ali zavrnem, pa čeprav je le-to nesprejemljivo. Opozorim na napačen način podajanja mnenja in posamezniku postavim ogledalo, da sam spozna neprimernost izraženih misli. Ravno zaradi medsebojnih trenj znotraj razreda se metoda obrnjene učilnice izkaže za zelo učinkovito, saj posamezniku omogoča, da deluje v skladu s svojim znanjem, sposobnostmi, tempom in vnemo sam, v kolikor menim, da bi ga sodelovanje z ostalimi vznemirilo. Sprejemanje in obdelava informacij v lastnem ritmu ter s poljubnim številom ponovitev lahko pomeni preobrat v delovanju posameznika, saj spozna, da zmore tudi on, brez občutka, da je manj sposoben ali da je težaven.

Vsak zase gre skozi niz učnih postojank, ki pripomorejo k razumevanju, ponavljanju, utrjevanju in preverjanju usvojenega znanja. Učenci znotraj določenega časovnega okvira usvojijo enako ko-

Postaje

ličino znanja, a se pri posameznih postojankah zadržijo različno dolgo, kar krepi samopodobo šibkejših in introvertiranih oseb, hkrati pa nudi možnost izkazovanja znanja tudi nadarjenim učencem, ki jih običajno učitelj na dolgi rok utiša, da lahko usmeri pozornost ostalim, učno šibkejšim učencem.

Vloga učitelja pri pouku

Obrnjeno učenje je priložnost za učitelja, da se odmakne iz središčne točke znotraj razreda na rob dogajanja ter s premišljenim načrtovanjem in doslednostjo poskrbi za učno situacijo, v kateri se lahko vsak učenec izrazi. Učitelj lahko na ta način za vsakega učenca določi stopnjo znanja, sledi njegovemu napredku in ga na poti učenja usmerja individualno. V razredu dobi vsak učenec možnost soodločanja o tem, koliko, kako in kdaj se bo naučil določene učne vsebine, dokazal svoje znanje in sprejel odgovornost za svoje znanje. Najpomembnejši vidik take učne situacije je zavedanje, da je vsak sposoben nadgrajevati svoje znanje in prevzeti odgovornost zase.

S tega vidika je zelo pomembna doslednost učitelja. Ne glede na to, da se načrtovana ura ni izvedla tako, kot si je zamislil, mora vztrajati in nadaljevati učni proces obrnjene učilnice, saj se z vztrajnostjo pokažejo vidni rezultati pri vseh učencih. Učenci – tudi tisti, ki so najbolj trmasti in vedenjsko bolj problematični, se pokažejo v svoji najboljši luči, saj spoznajo, da si želimo, da napredujejo, in jih spodbujamo. Ko dosežemo tak nivo medsebojnega sodelovanja, smo vzpostavili odnos, ki nam omogoča, da ustvarimo učenje, ki si ga zamislimo.

Ponavljanje besedišča

Skupinsko delo: ponavljanje

Poleg komunikacije in sodelovanja se pri tem načinu dela vzporedno krepi kritično mišljenje in ustvarjalnost, ki sta nujni potrebni veščini za ustvarjanje kakovostnega življenja vsakega posameznika. Obrnjena učilnica je povezava med poučevanjem v klasični obliki s sodobno tehnologijo. Povezuje osnovno nalogo šole s prilagajanjem spremembam v družbi, kar osnovni namen šole še krepi in jo približuje mladostnikom.

Metodo obrnjene učilnice pogosto povezujem z metodo CLIL, ker imajo učenci najprej možnost izkustvenega učenja in na ta način nezavedno pridobijo ogromno informacij, ki jih v učnem procesu lažje in bolj smiselno uporabijo v učilnici za usvajanje in nadgrajevanje znanja. Učenci lahko sami izbirajo način, kako predstaviti in dokazati svoje znanje. Lahko se odločijo za predstavitev, kjer uporabijo svoje izkušnje in slike, lahko pripravijo naloge za svoje sošolce ali rešujejo naloge v interaktivni obliki ali naloge v delovnem zvezku. Metoda obrnjene učilnice omogoča kakovosten učni proces, ki učencem onemogoča beg od prevzemanja odgovornosti za učenje, saj se ne morejo opreti na izgovore, kot so: »Nimam delovnega zvezka, nimam potrebščin,« ipd., saj jim mi damo na razpolago vse, kar potrebujejo: knjige, učbenike, delovne liste, tablice, pametne telefone ...

V kolikor se kdo od njih vseeno odloči, da trenutne situacije ne bo izkoristil, mu prepustimo tudi to odgovornost in ga ne obsojamo. V takem primeru se običajno zgodi, da neaktivnost znotraj zelo aktivne skupine postane dolgočasna in izkušnje mi potrjujejo, da zgledi vlečejo. Vedno je večina tista, ki naloge opravi. Avtoritarni tip učitelja

se v sodobnem pouku ne obnese, saj učence še bolj odvrča od dela. Bolj učinkovito je potrpežljivo počakati, da se učenec sam odloči za aktivno sodelovanje pri pouku, kar se vedno zgodi.

Kako izbrati vsebino?

Učne vsebine, ki jih pripravimo kot osnovo za delo po metodi obrnjene učilnice, naj bodo zelo enostavne in kratke. Zelo priporočljivo je, da po principu obrnjene učilnice pripravimo svoje videoposnetke z navodili za delo, saj si delo tako olajšamo, ker ni potrebo neprestano ponavljati istih navodil, ki nas utrujajo, zavirajo ustvarjalno delo in učni proces. Vsa navodila lahko posnamemo in jih naložimo v spletno učilnico. Na tak način lahko vsak učenec navodila še enkrat posluša in preveri razumevanje navodil naloge, hkrati pa imajo odsotni učenci že pripravljena navodila za delo in so ob vrnitvi v šolo seznanjeni z učno snovjo in navodili. Starši bodo s takim načinom pouka zadovoljni, saj imajo tako preverjene informacije o delu svojih otrok.

Poleg navodil je objava videoposnetka o razlagi snovi izredno praktična. Ponovno se izognemo učinku učitelja papagaja, saj izgubljam dragocen čas za višanje nivoja znanja v učilnici.

V kolikor ste vajeni dajati domače naloge in menite, da jo učenci morajo opravljati, predlagam, da izkoristite domačo nalogo za usvajanje najbolj preprostih pojmov, branje knjig in člankov, učenje besedišča pri tujih jezikih. Na tak način imate pri naslednji uri v razredu učence, ki že imajo osnovo, na kateri lahko skupaj gradite znanje, krepite kompetence in predvsem dokazujete svojim učencem, da so dovolj sposobni za vse, kar si želijo ustvariti.

Učenci si na podlagi tako organiziranega dela sproti ustvarjajo svoj (digitalni) portfolio, ki jim omogoča pregled svojega dela. Digitalni portfolio jim ostane za vedno. V njem imajo vedno na razpolago vsebine, ki jim bodo v realni situaciji lahko v pomoč. V kolikor poučujemo na srednji šoli, si na tak način dijaki ustvarijo urejeno bazo znanja za pripravo na maturo.

Primer uporabe metode obrnjene učilnice

Primer uporabe metode obrnjene učilnice je bil izveden v 7. razredu Osnovne šole Lucija pri izbirnem predmetu nemščina, vsebinski sklop Deželoznanstvo/Prazniki in običaji.

Učenci si ogledajo videoposnetek (YouTube) v nemškem jeziku o božičnem sejmu v nemškem mestu. Naložim ga v spletno učilnico. Posnetek je opremljen z nemškimi in angleškimi podnapisi, kar učencem olajša sledenje in razumevanje vsebine. Videoposnetek traja približno štiri minute. Med ogledom videoposnetka si beležijo vprašanja, opazovanja, ključne besede, zanimivosti ipd.

Po ogledu delajo v skupinah, ki ne presegajo tri ali štiri učence. Skupaj zberejo informacije o ogledani vsebini, se o njej pogovarjajo, izpostavljajo ključne informacije in pregledajo besedišče ter pripravijo predstavitev. Spoznavajo besedišče, tvorijo povedi, razmišljajo in usklajujejo svoje misli in ideje. Pomagajo si s spletnim slovarjem PONS, spletno učilnico, s svojimi zapiski, delovnim zvezkom in učbenikom, delovnimi listi. Skupaj pripravijo miselni vzorec in ga kot skupina predstavijo. Vsi člani skupine morajo aktivno sodelovati, vsak prevzame svoj del naloge in predstavi svoj del vsebine znotraj skupine.

Nato se dogovorimo za obisk božično-novoletnega sejma v bližini šole. Običajno ga obiščemo v petek popoldan. Učencem naročim, naj s seboj prinesejo svoj mobilni telefon, pisalo in mapo. Pripravim jim delovni list, na katerem zbirajo informacije o dogajanju na sejmu, slikajo vtise, da lahko slike uporabijo v šoli, ko v računalniški učilnici pripravijo svojo fotoreportažo o dogodku.

V spletni učilnici pripravim naloge z besediščem na temo praznovanja božiča (Leraning Apps) ter navodila za delo, ki so ustvarjena v aplikaciji Flip. Učenci imajo navodila za delo vedno na razpolago.

S pomočjo orodja Jamboard skupaj interaktivno ustvarimo miselni vzorec in uporabljamo, utrjujemo in preverjamo besedišče s sejma, videoposnetka in interaktivnih nalog.

Skupina je vedno zelo raznolika. Glede na to, da vsi ne praznujejo božiča, v sklopu vsebine uvajam slovnično strukturo sklanjanje samostalnikov – zanikanje v tožilniku. Učenci predstavijo svoje običaje, napišejo in predstavijo, kaj oni počnejo v predbožič-

nem času in med počitnicami, ter dodajo, česa v primerjavi z nemško govorečimi deželami ne počnejo, ne naredijo ali nimajo doma.

Zadnji teden pred božičem napišejo in drug drugemu ter učiteljici pošljejo voščilnico. Za ustvarjanje uporabijo aplikacijo Canva.

V računalniški učilnici z orodjem Canva pripravijo svojo predstavitev o prednovoletnem času, kjer strnejo izkušnje z božično-novoletnega sejma, prikažejo svoje domače decembrske običaje (darila, peka slaščic, okraševanje doma, druženje s prijatelji in družino in hrano ter pijačo) in jih primerjajo s spoznanimi običaji iz nemško govorečih dežel.

Za podajanje povratne informacije uporabim aplikacijo Flip, ki omogoča, da se posnamem in z učenci delim svoja opažanja, pohvale in možne izboljšave o njihovem izdelku. Orodje Flip omogoča učitelju, da poda povratno informacijo osebno, pa čeprav v digitalni obliki. Sledi, kako učenec napreduje s svojim znanjem in kompetencami. Orodje je uporabno tudi za preverjanje znanja pred ustnim ocenjevanjem. Učenec se posname in preizkusi svoje znanje v praksi, jaz pa preverim in ugotovim, na kateri stopnji znanja se nahaja, ter podam povratno informacijo.

Ob zaključku vsebinskega sklopa učenci predstavijo svojo fotoreportažo, kjer povezujejo elemente in delo v celoto, vrednotijo svoje ideje in primerjajo predstavljene običaje.

Skozi celoten učni sklop nastane digitalni portfolio, kjer imajo shranjeno vse, kar so se naučili, odkrili, preverili in ustvarili. Ostane jim baza znanja, ki jo bodo lahko v bodoče v pristni življenjski okolščini tudi uporabili.

Za preverjanje znanja uporabim orodje Quizizz, ki ga pripravim skupaj z učenci, saj tako utrjujejo znanje, sodelujejo in ustvarjalno razmišljajo.

Menim, da moramo učitelji učence opolnomočiti, da bodo skozi učni proces usvojili strategije, znanja in kompetence, ki jim bodo pomagale soočiti se z izzivi vsakdanjega življenja in učilnico prenesti v življenje. V ta namen imam pri pripravi učnih situacij vedno v mislih citat Alberta Einsteina: »Domišljija je pomembnejša od znanja.«

Zaključek

Z uporabo učne metode obrnjene učilnice se učenci naučijo prevzeti odgovornost za svoje učenje. Pomaga jim usvojiti strategije, znanja in kompetence, ki krepijo sodelovalno učenje, delo v skupinah in reševanje izzivov, ki se pojavijo med delom. Najbolj pomembna lastnost opisane učne metode je učenje v lastnem ritmu in pridobivanje povratne informacije, ki je za učitelja neprecenljiva pri pripravi na naslednje učne ure.

Sodelovalno učenje